

Можа, не для ўсякага педагога класнае кіраўніцтва такая ўжо і радасць. А вось для мяне (дарэчы, даўно!) менавіта так. Чаму? Проста шанцуе мне на бацькоў. І сёння ў памяці выпуск 2005 года ў гімназіі № 1 Дзяржынска. Мае цяперашнія выпускнікі (а як інакш назваць?) і іх бацькі па-ранейшаму вельмі дарэчы. Праз гады, пахавалася, пра кожнага з іх ведаю ўсё-ўсё. Я рада, што яны ў мяне ёсць. Мае дзеці і бацькі — мой гонар. Мае дзеці і бацькі — іскрынка шчасця майго.

З гэтага навучальнага года я зноў працую ў гімназіі № 1 Дзяржынска, але сумую па сваім цяпер ужо 8 класе Станькаўскай сярэдняй школы імя Марата Казея, што ў Дзяржынскім раёне. У мінулым годзе 18 хлопчыкаў і 7 дзяўчынак уважліва паглядзелі ў мае вочы. На першым і вельмі нешматлікім баць-

цкоў. Або яшчэ: "... гады дзяцінства — гэта перш за ўсё выхаванне сэрца", "Самая каштоўная маральна-навая рыса добрых бацькоў, якая перадаецца дзецям без асаблівых намаганняў, — гэта душэўная дабрабыт маці і бацькі, умненне рабійца дабро людзям". У А.С.Макаранкі прачытала: "Сем'і бываюць добрыя, і

усё ўмее і ведае. Як пашанцавала яго жонцы — Марыне Уладзіміраўне! Калі ёсць шчаслівыя сем'і, то гэта пра сям'ю Лашкоўскіх — Ганны Іванаўны і Уладзіміра Уладзіміравіча. Тата — аматар паўдзельнічаць з сынамі Уладзіславам і Ільёй у мерапрыемствах шостага школьнага дня, а мама — талковы, проста

У гэтай сувязі выкарыстоўваю індыўдуальныя кансультацыі для бацькоў па выхаванні дзяцей. І зноў наш памочнік — шосты школьны дзень. Кожны ведае, што ў суботу я заўсёды ў школе. Калі трэба, то па просьбе бацькоў запрашаю для гутаркі педагогаў-прадметнікаў. Цікавацца зразумелая: дзеці не толькі

на праслаўляць тую жанчыну, чьё імя Маці!". Колькі пра яе сказана, напісана! Ва ўсе часы яе ўшаноўвалі мастакі, паэты, музыканты. І нам таксама з дзецьмі захацелася парадаваць сваіх дарагіх матуль і бабуль. Працавалі над сцэнарыем, а затым пасля ўрокаў доўгімі і ўпартамі былі рэпетыцыі. Як і заўсёды, вельмі шмат вывучылі на памяць — нафта влікім было жаданне спадабацца ўсім, стаць сапраўдымі артыстамі. І свята атрымалася. Неймаверна цёплыя, шчырыя радкі, пералепляючыся са слязамі на вачах, гучалі ў гэты суботні дзень. Мамы ўсе як гузікі, на іх усё трымаецца... Мама сэрца — крыштальвая ваза, і як зрабіць, каб ніколі не разбілася яна... Далоні ў мамачкі цёплыя і пяшчотныя... Маміны вочы ўсе на свеце разумеюць, а з часам — усё больш ласкавыя... Маці — праменьчык святла, маці — гэта жыццё... Цудоўныя вершы пра прыгажосць і розум, жаюццацца і абаяльнасць, адданасць і вернасць чыталі нават тых вучні, якія рабілі гэта ўпершыню. Ці не радасць гэта для маці? Ці не гонар для настаўніка рускай мовы і літаратуры? А самымі гарачымі апладысмантамі былі апладысменты нашых татаў.

І як вынік нашай сумеснай дзейнасці — свята сям'і "Як добра, калі мы ўсе разам!". Конкурсная праграма атрымалася ўсім на заўдзяраць — умеюць здзіўляць дзеці! І за мной была іскрыначка, ды не адна. Як жа без літаратуры? У выніку — столькі эмоцый, столькі ўсмешак! У конкурсе мастакоў усім хацелася паўдзельнічаць, а шэдэўры на палатне з'явіліся з-пад рук Аксаны Уладзіміраўны Пракапчук і яе сына — Паўла. "Ведаюць нашы таты..." І хто больш за ўсіх — таты Святланы Кулак і Жэні Чарвякова. Гульня "Што? Дзе? Калі?", падумалася мне, проста засумавала без іх. Шмат усялякіх іншых конкурсаў — "Пра што мовяць лісточкі", "Парадак", "Казачны", "Што гэта?", "Чыя сям'я самая дружная?" — даспадобы як дзецям, так і дарослым. Дарэчы, бурымэ (складанне вершаў на задзеныя рыфмы) адшукаў геніяў-паэтаў. Імі сталі мала Уладзіслава — Ганна Іванаўна Лашкоўская, а сярэд вучняў — Сяргей Галавашын. Самым пацешным на свяце аказаўся Юры Барысевіч... Колькі ўсяго адбылося — проста не здагада!

Вось так адбываецца абмен і набыццё педагогічнага вопыту бацькамі. Вось так яны актыўна далучаюцца да падрыхтоўкі і правядзення свят і іншых мерапрыемстваў, што яднае іх з дзецьмі і класным кіраўніком. Калі ўрок, то настаўнік да драбніц прадумвае ўсе яго этапы, асабліваю ўвагу звяртаючы і на яго пачатак. А бацькоўскі сход? Ён таксама мае права на цікавае — я сказала б, дастойнае — жыццё.

Ганна ПЕРВАЯ, настаўніца рускай мовы і літаратуры гімназіі № 1 Дзяржынска.

Педвопыт — на бацькоўскім сходзе

коўскім сходзе адчула нейкі недавер з боку бацькоў. І гэта зразумела: 7 клас... і ўжо тры класы кіраўнік. Ведала: складанасці будуць. Аднак так хацелася, каб бацькі сталі мамі памочнікамі, сяюзнікамі ў працы, а для дзяцей падручнікам жыцця стала цікавае, насычанае школьнае жыццё і абавязкова Яе вялікасць Літаратура. Я ж яшчэ і настаўнік-славеснік, і для мяне так важна разам з дзецьмі спэцыфічнае нязведанае, саграваючы кожнага цёплай свайго сэрца. Навучыць сваіх сямікласнікаў разумець слова, адчуваць яго водар і сілу. І проста любіць. Калі ёсць у чалавеку, у душы яго такія паніжэнні, як сумленне, абавязак, мараль, праўда і прыгажосць, — калі хоць у малой ступені ёсць, — ці не заслуга гэта ў першую чаргу вялікай літаратуры?

У сувязі з гэтым перада мной паўстала важная задача — зрабіць бацькоў саўдзельнікамі ўсёго вучэбна-выхаваўчага працэсу, пазаўрачнай дзейнасці, у тым ліку ў шосты школьны дзень.

Прытрымліваюся ў працы з бацькамі наступных правіл: павяжаць, даяраць, дапамагаць, вучыцца, тлумачыць, задаваць пытанні, вяншаваць, дзякаваць, любіць, ганарыцца.

Так, сем'і ўсе розныя, у кожнай свае праблемы, цяжкасці. І таму немагчыма даць гатовы і адзіна правільны адказ на пытанне, як узаемадзейнічаць з сям'ёй. Многае залежыць ад інтуіцыі і майстэрства класнага кіраўніка. Я сказала б, класнага кіраўніка-творцы, каардынатара інфармацыйнага патоку. ХХІ стагоддзе — час высокіх камп'ютарных тэхналогій. Сучаснае дзіця жыве ў свеце электроннай культуры. Класны кіраўнік проста абавязаны валодаць сучаснымі метадыкамі і новымі адукацыйнымі тэхналогіямі, каб размаўляць на адной мове як з дзецьмі, так і са многімі бацькамі. А калі ты бярэш новы клас і яшчэ зусім не ведаеш вучняў, то няма лепшага спосабу стаць ім сябрам, як праявіць цікавасць да таго, што хвалюе дзяцей у першую чаргу.

Сфарміраваць асобу можна толькі тады, калі і бацькі, і класны кіраўнік, і вучні аб'яднаюцца ў адзіны калектыў. Каб атрымаць такую садружнасць, неабходны разнастайныя як традыцыйныя, так і нетрадыцыйныя формы дзейнасці, але найперш гэта:

- павышэнне псіхалага-педагагічных ведаў бацькоў (лекцыі, семінары, індыўдуальныя кансультацыі, практыкумы);
- прыцягненне бацькоў у вучэбна-выхаваўчы працэс (бацькоўскія сходы, сумесныя творчыя справы, дапамога ва ўмацаванні матэрыяльна-тэхнічнай базы);
- удзел бацькоў у кіраванні школай (савет школы, бацькоўскія камітэты).

З чаго пачаць? Нягледзячы на вопыт, я паглыбілася ў педагагічную літаратуру. У свеце мудрых думак пабыць заўсёды карысна. Пад увагу ўзяла словы В.А.Сухомятнінскага: "Педагогіка павінна стаць навукай для ўсіх: і для настаўнікаў, і для ба-

сем'і бываюць дрэнныя. Паручыцца за тое, што сям'я выхавае, як хоча, мы не можам. Мы павінны арганізаваць сямейнае выхаванне, і арганізуючым пачаткам павінна быць школа як прадстаўніца дзяржаўнага выхавання". І яшчэ раз пераканалася, як дакладна вялікі педагогі выражаюць сутнасць работы класнага кіраўніка ў нашы дні.

Сям'я і школа — два дамы, у якіх адбываецца сацыялізацыя асобы дзіцяці. І ад таго, наколькі паспяхова ўзаемадзейнічаюць іх гаспадары, шмат у чым залежыць будучыня юных грамадзян. Школа не павінна падмяняць бацькоў, аддаляць іх ад дзіцяці, а павінна злучаць іх адно з адным, даваць магчымасць для іх багатых і тонкіх зносін і ўзаемадзейнення. "Разам!" — гэта ключычкі для вырашэння ледзь не ўсіх бацькоўскіх праблем.

А пазней я ўжо зразумела, як важна ўмее разгледзець добрае ў сваіх дзецях, прывіць любоў да бацькоў, павагу да старэйшых і дапамагчы ім хораша стаць. Адукацыйная работа з вучнямі нацэлена на развіццё актыўнай, ініцыятыўнай і творчай асобы. І пачынаць варта са стварэння адзінай духоўна-маральнай прасторы. Але спачатку было наведанне сям'яў. Анкетаванне — самую распаўсюджаную, здавалася б, форму работы — не вельмі вітаю. Даньня анкеты не даюць дастатковых уяўленняў пра сем'і выхаванцаў. Я лепш гаджуся з цудоўнай думкай А.С.Макаранкі: "Каб ведаць дзіця, трэба добра ведаць яго сям'ю". Сваё супрацоўніцтва прадужыла з вывучэння ўмоў і мікраклімату сямейнага выхавання, індыўдуальных асаблівасцей бацькоў. Безумоўна, візіт у сям'ю — адказны момант, часта нават вырашальны. Ці будуць бацькі даяраць мяне? Прыслухоўваюцца да парад або не? Ці наладзіцца кантакт і ўзаема-разуменне ў пытаннях выхавання дзіцяці ў школе і сям'і? Ці ўбачыць бацькі ў класным кіраўніку памочніка, чалавека, які стараецца зразумець, палюбіць і навучыць добраму іх дзіцяці? Пытанню было шмат, і я ведала, што адказы на іх знойдуцца, але не так хутка.

Бясспрэчна, у мяне склаліся пэўныя ўяўленні пра бацькоў, дзяцей і дамажыні абстаноўцы. Я ўбачыла, хто з дарослых больш за ўсіх у сям'і ўдзяляе ўвагу дзецям, з кім мой вучань кантактуе, праводзіць час і г.д. Узяла пад увагу і тое, што бацькоў вельмі хвалюць праблемы маральнага выхавання. Вялікі матэрыял для педагогічных высноў у гэтым плане далі мне мэтанакіраваныя назіранні. І першы крок у сям'ю стаў незабыўным. Вось штрыхі да партрэта некаторых маіх бацькоў.

Калі наведвала сям'ю Данілы Горлава, на душы ў мяне стала святлей. Святло ад яго маці, Таццяны Анатольеўны, ідзе, нібы ад сонейка. А вось Цімур Мікалаевіч, тата Жэні Чарвякова, проста знаходка для класнага кіраўніка. У яго вельмі чулае сэрца і залатыя рукі. Ён

незамэнны старшыня бацькоўскага камітэта. Дом, напоўнены любоўю, — гэта дом, у якім жывуць Аксана Уладзіміраўна і Юры Леанідавіч Батура і іх дзеці — Анжэліка і Лёша. А калі дзіця жыве там, дзе разуменне і дружалюбнасць, ён вучыцца знаходзіць любоў у гэтым свеце. Сэрца, напоўненае радасцю, здольна на цуды. Света Кулак кожны дзень дорыць гэтую радасць сваім бацькам — Аксане Анатольеўне і Івану Уладзіміравічу. Дзяўчынка — на ўсе рукі майстрыха: вяжа, малюе, спявае, танцуе, музычную школу наведвае. А Святлана Мікалаеўна Каспяровіч не ўяўляе свайго жыцця без кветак. Мне здалася, што гэтыя гордыя ружы, сціплыя рамонкі, бліскучыя салыі, прывабныя бягоніі, шыкоўныя лілеі і мне ўсімкнуліся. А колькі ўсёго добрага я пачула пра Кірыла Стрыгельскага! Бабуля Ганна Іосіфаўна расказала пра жыццё свайго ўнучка, пачынаючы з дзіцячага садка. Цёпла і ўтульна ў доме бацькоў Сяргея Галавашына. Яго маці, Таццяна Уладзіміраўна, і тата, Дзмітрый Юрэвіч, напярэбой расказвалі пра тое, што іх хвалюе, а што радуе. Дабрыні сьвяціліся вочы Вікторы Ільінічы Бачынскай, і я разумела, чаму такім ласкавым і добрым расце яе сын Саша.

Прыгожыя, таленавітыя, працавітыя, царплівыя, клпатлівыя — усё гэта бацькі маіх ужо былых вучняў. Дзе можна парадавацца за поспех свайго сына ці дачкі і раздзяліць радасць іншых дзяцей з класа?

На маю думку, на бацькоўскім сходзе. І абавязкова — разам з вучнямі. Традыцыйныя формы правядзення класных бацькоўскіх сходаў даўно страцілі сваю навізну, бо бацькі сёння зусім іншыя. На такія сустрэчы большасць з іх проста не прыйдзе.

Так, шмат пытанняў на парадку дня: "Дзіця не хоча вучыцца. Як яму дапамагчы?", "Сябры дзяцей — сябры ці ворагі?", "Трывожнасць дзяцей. Да чаго яна можа прывесці?" і іншыя. Галоўнае — памятаць, што для бацькоў сын ці дачка самая лепшая на свеце, і ні ў якім выпадку не канстатаваць памылкі і няўдачы адных вучняў у прысутнасці іншых. З цікавасцю сачу за публікацыямі ў "Настаўніцкай газеце", якія выходзяць пад рубрыкай "Школа для бацькоў". Усе матэрыялы, змяшчаныя тут, для мяне як настольная кніга ў рабоце з бацькамі. Невыпадкова адно з пытанняў на бацькоўскім сходзе гучыць так: "Па слядах рубрыкі "Школа для бацькоў". Іншы раз — гэта абмеркаванне артыкула, які бацькі атрымліваюць загалю. Заўсёды слухныя думкі-парады метадыста АПА заслужанага работніка адукацыі Рэспублікі Беларусь Ганны Дабрынеўскай. Вось адна з іх: "У школе, асабліва на бацькоўскім сходзе, дзе прамаві і няўдачы дзяцей абмяркоўваюцца публічна, бацькі адчуваюць сябе няўтульна і з нецярплівацю чакаюць заканчэння сходу. У большасці выпадкаў проста адмоўваюцца, саромеюцца задаваць пытанні і не ведаюць, дзе і ад каго шукаць дапамогу".

сонейкі і радасць, а яшчэ і нашы гіганцкія намаганні, бяскончыя праблемы. І гэтыя праблемы растуць разам з нашымі дзецьмі. Вось чаму да кожнай сустрэчы з бацькамі рыхтуюся як да вельмі важнай падзеі.

Наведванне сям'яў падказала тэму для бацькоўскага сходу — "Шчаслівы той, хто шчаслівы ў сябе дома". Рыхтаваліся да яго ўсе. "Усё рабіць разам і... з радасцю!" — выраслы мы. Бацькі прыемна здзіўлілі шыкоўнай стэндавай кампазіцыяй. Разам з вучнямі чыталі, складалі, інсцэніравалі, вучылі шмат на памяць, шукалі адказы на разнастайныя творчыя дамашнія заданні. Разглядалі сямейныя альбомы з такімі пацешнымі фотаздымкамі, рыхтавалі газету "Наша сям'я". Я шыравала над эсэ "Шчаслівае сям'я. Якая яна?". А затым...

...Тысячу разоў меў рацыю Леў Талстой, сказаўшы аднойчы: "Шчаслівы той, хто шчаслівы ў сябе дома". Інакш не прыйшлі б на сход цалымі сям'ямі. А значыць, багацейшымі сталі дзіцячыя і дарослыя душы, што застукалі ва ўнісон. Душэўная скарбонка дзіцяці працуе і днём, і ноччу. Яе каштоўнасць залежыць ад таго, што мы туды кідаем. Узіраюся ў твары дзяцей, бацькоў і радуся: жыццё працягваецца, калі яно саткана з такіх хвалюючых і незабыўных дзён, шчаслівых мінут і імгненняў. Хочацца здзіўляцца і ўсмехацца, ствараць. Слухаць, з якой незвычайнай цёплай і цудоўнай шчырасцю льюцца словы з дзіцячых сэрцаў, каб данесці да сваіх дарагіх матуль і татаў пачуццё любові і павагі. Ва ўзбекаў ёсць звычай: калі знаёмца, задаюць пытанне: "Бацька, маці жывыя-здоровыя?" Калі адкажае "так", субседнік скажа: "Аказаваецца, ты самы багаты на гэтым белым свеце". Нашы бацькі — наша багацце, і павярджэнне гэтага — такія сумесныя бацькоўскія сходы.

Незабыўная старонка ў жыцці класа — свята "Мы будзем веч-

ИЗДАТЕЛЬСТВО
Аверсэв

Рекомендовано Научно-методическим учреждением «Национальный институт образования» Министерства образования Республики Беларусь

ПОМОГАЕМ УЧИТЬ. ПОМОГАЕМ УЧИТЬСЯ

Русский язык. 4 класс. Рабочая тетрадь

М. Б. Антипова, А. В. Верникова, Е. С. Грабчикова, Е. А. Гулецькая

Пособие является составной частью учебно-методического комплекса по русскому языку. Оно содержит разнообразные задания, которые помогут учащимся проверить и закрепить знания, полученные на уроках.

Новинка

www.aversev.by

ISBN «Аверсэв» 978-985-9917